Растителна защита
електронно списание за растителна защита
семена, торове и земеделие
ISSN 2815-522X

Растителнозащитни дейности в трайните насаждения през август

ас. Кирил Кръстев, Институт по декоративни и лечебни растения – София

Дата 09.08.2026 | **Брой** 8/2026 | **ISSN** 2815-522X | **Език** BG
www.plant-protection.com/article/2453?lang=bg

С изключение на брашнестата мана по ябълка и праскова опасността от гъбни болести е почти преминала. До голяма степен намаляват и повредите от вредните насекоми и акари, защото старите листа не са подходящи за тяхното развитие. Освен това някой от тях преминават по междинните си гостоприемници.

Растителнозащитните дейности през август са насочени предимно към опазване на плодовата реколта от червясване и на листата от листоминиращи молци, дървеници и други вредители, развиващи няколко поколения. Следете за повреди от акари, поради тяхното намножаване.

Третиранията трябва да са съобразени с карантинните срокове на пестицидите и времето за беритба. Те трябва да се провеждат през по-хладните часове на деня.

В овощните насаждения

Обследват се всички насаждения за откриване на бялата американска пеперуда. При превишаване на праг на икономическа вредност, културите се третират с Дипел 2 Х (100 г/дка).

Бялата американска пеперуда (*Hyphantria cunea* Drury.) е разпространена е в цялата страна. Има многогодишен тип популационна динамика (намножава се масово през 5-6 години). Типичен полифаг, като напада над 240 растителни вида, отнасящи се към 47 ботанически семейства. Предпочита черница, ябълка, слива, череша, дюля, орех, остролистния клен и ясена от широколистите видове.

Бялата американска пеперуда в България обикновено развива две поколения годишно, а понякога и частично трето. Зимува като какавида под напуканата кора по стволовете на дърветата, под покривите или плитко в почвата Новоизлюпените гъсеници, от една яйчна групичка, омотават няколко листа с копринени нишки и приготвят общо гъсенично гнездо, което обитават. Гнездото постепенно се разширява, заедно с тяхното изхранване и нарастване, като обхваща цялата върхна част на клона, а понякога и съседни клонки. До пета възраст (обикновено имат седем, но понякога и повече) те живеят в гнездото, което ги защитава от

хищници. След тази възраст гъсениците водят самостоятелен начин на живот. Силната им окосменост ги предпазва от хищните насекоми и птиците.

Бяла американска пеперуда (Hyphantria cunea Drury.)

Младите гъсеници (в гнездата) скелетират листата частично, като изгризват единия епидермис и паренхима. По-възрастните скелетират грубо листата, без да засягат жилките, а най-възрастните изяждат цялата листна петура. При липса на храна гъсениците могат да нагризат повърхностно и плодовете. При по-висока плътност неприятелят може да обезлисти напълно големи дървета на значителни площи.

Пеперудите от второто поколение летят от началото на юли до края на август. Плодовитостта им е още по-голяма (2500 яйца). Повредите от излюпените гъсеници са често в още по-големи размери от първото поколение, с максимум през август и началото на септември.

След като се изхранят гъсениците от това поколение какавидират и остават да зимуват. Някои от по-рано какавидиралите може да излетят като частично трето поколение, но то се появява само в отделни години и е с много ниска плътност.

Овощните насаждения, нападнати от плодова корогризачка се пръскат с един от препаратите - Делегат 250 ВГ (30 г/дка), Рапакс 100-200 (мл/дка), Дипел ДФ 50-150 (г/дка), Авант 150 ЕК (33,3 мл/дка), Децис 100 ЕК (8,75-12,25 мл/дка), Кораген 20 СК (16-30 мл/дка). За полова дезориентация може да използвате и комбинирани феромонни диспенсери - Изомейт – СЛР (100 бр./дка).

Плодова корогризачка (Adoxophyes orana Fisch.)

Плодовата корогризачка (*Adoxophyes orana* Fisch.) се среща в цялата страна. Има предпочитания към по-влажни и хладни райони. Тя е полифаг и напада овощните и някои горски широколистни видове. Тази листозавивачка развива две поколения годишно. Зимува като млада гъсеница от втора възраст, поместена в паяжинен пашкул по стволовете, скелетните разклонения, дву- и тригодишни клони. Изхранените гъсеници какавидират между листата. Женските снасят яйцата си по листата. Средната плодовитост е 150 яйца.

Какавидният период започва през юли, а летежът на второто поколение – в края на юли и през август.

Излюпените гъсеници се хранят до началото на октомври - нагризват долния епидермис на листата, правят и малки дупчици по плодовете, като постепенно повредите се уголемяват, но гъсениците не проникват по-дълбоко в месото на плода. Плодовете не окапват, но губят търговската си стойност. След това преминават в местата на зимуване и изпадат в диапауза.

Стъблата и дебелите клони на овощните дървета, нападнати от корояди, се третират с един от препаратите - Децис 100 ЕК (12,25 мл/дка), Кораген 20 СК (30 мл/дка), Суми Алфа 5 ЕК (0,03%), Карате Зеон 5 СК (15 мл/дка).

Прасковените насаждения се пръскат с един от препаратите - Сяра ВГ (600 г/дка), Солфо 80 ВГ (750 г/дка), Систан 20 ЕВ (0,03 %), Луна Експириънс (50-75 мл/дка), Флинт Макс 75 ВГ (0,02 %) срещу брашнестата мана; с препарат на база делтаметрин – Децис 100 ЕК (12,5 мл/дка), Метеор (90 мл/дка), Дека ЕК (50 мл/дка) срещу източния плодов червей, анарзията (трето поколение), черничевата щитоносна въшка, калифорнийска щитоносна въшка; и с Аполо 50 СК (40 г/дка), Валмек

(60-96 мл/дка) или друг препарат на база абамектин, Волиам Тарго 063 СК (75 мл/дка), Натуралис (100-150 мл/дка) срещу акари.

Аскомицетната гъба *Sphaerotheca pannosa* (Wallroth) Levelle var. *persicae* Woronichim, с конидиален стадий Oidium leuconium Desmazieres, причинител на брашнестата мана по прасковата, презимува между люспите на нападнатите пъпки.

Локалната инфекция се проявява първо по младите нарастващи плодове под формата на разрастващи се брашнести петна. Под тях плодовото месо потъмнява, вдървесинява и твърде често се напуква. Младите плодчета са чувствителни спрямо болестта до големина около 4 см, след което обикновено не се заразяват. Често по-слабо нападнатите плодове нарастват до беритбена зрялост, но върху тях се запазват корковидни петна. Във втората половина на лятото върху листата и по върховете на летораслите се формират многобройни, най-често ъгловати, хлоротични петна, покрити от долната страна с брашнест налеп. Нападнатите листа се деформират силно, а при висока плътност некротират и опадат.

Особено висока чувствителност спрямо брашнестата мана проявяват нектариновите сортове.

Брашнести мани по овощните видове с причинители от род Podosphaera

Болестта се развива в широк температурен диапазон, но при по-висока въздушна влажност, въпреки че единични заразявания са възможни и при сухи условия. Честите и интензивни валежи са неблагоприятни за развитието на брашнестата мана, тъй като инхибират гъбния растеж и водят до отмиване на спорите или до тяхната смърт.

Покълването на спорите се стимулира от светлина и болните плодове обикновено са разположени върху по-високата южна или югозападна част на короната на дърветата

Прасковеният клонков молец (*Anarsia lineatella* Zell.) е разпространен е в цялата страна. Предпочита костилковите овощни видове. Най-силно напада праскова, кайсия и слива. Намиран е по череша, бадем, вишна и др.

Прасковен клонков молец (Anarsia lineatella Zell.)

Насекомото развива три поколения годишно, а при топла есен и четвърто. Зимува като гъсеница от втора и по-рядко от първа възраст в пъпките, в мумифицираните плодове, в разклоненията на клонките, по дръжките на плодовете и по стъблото. За зимуването си гъсеницата изгризва малка камерка с гладки стени, оплетени с копринени нишки. Най-често камерката се разполага по огрените от слънцето средни етажи на короната. Обикновено около мястото на зимуване се натрупват малки купчинки с кафяви извержения.

Пеперудите от трето поколение летят през август-септември до октомври. Вредят основно по летораслите, но понякога нападат и плодовете.

Гъсеница на прасковен клонков молец (Anarsia lineatella Zell.)

Една гъсеница повреждa 1-2 леторасла и/или един плод. Дължината на хода в леторастите по това време е от 2-3 до 8-10 cm. Нападнатите летораcти клюмват, а по-късно връхната им част изсъхва заедно с листата и растежът им спира. В малките плодчета гъсениците може да унищожат цялата вътрешност, а в по-големите плодовете изгризват къс ход в месестата част. Повредата прилича на тази от плодовите червеи.

Черничева щитоносна въшка (*Pseudaulacaspis pentagona* Targ.) напада черница, праскова, слива, череша, бадем, орех, смокиня, конски кестен, трънкосливка, чашкодрян, лавровишна, люляк, софора и др. Днес може да се срещне в цялата страна.

Щитоносната въшка у нас развива 2-3 поколения годишно. Зимува като възрастна, полово незряла женска и като нимфа на мъжките индивиди.

Второ поколение се появява през август, трето – през септември и октомври. Повредата е идентична с тази на останалите плоски щитоносни въшки – образуваните колонии по дървесината предизвикват некроза на камбиалната тъкан под кората и изсъхване на клоните. По плодовете се наблюдават червени петна.

Събират се и унищожават опадалите червиви лешникови плодове.

Ябълковите насаждения се третират с пиретроиден инсектицид – Децис 100 ЕК (7,5 -12,5 мл/дка), Сумицидин 5 ЕК (0,02 %), Афикар 100 ЕК (15 мл/дка), Ефциметрин 10 ЕК (15 мл/дка) и един от препаратите - Аполо 50 СК (40 г/дка), Валмек (60-96 мл/дка) или друг препарат на база абамектин, Волиам Тарго 063 СК (75 мл/дка), Натуралис (100-150 мл/дка) съответно срещу змиевидният молец и акари. Срещу яйцата и младите ларви на акари, при надвишаване на прагът на икономическа вредност, трябва да се предпочетат хормонални акарициди, като Нисоран 10 ВП (75 г/дка).

Змиевидно-миниращият молец (*Stigmella malella* Stt.) се среща във всички овощарски райони на страната и понякога плътността му е значителна. Напада само ябълката.

Змиевидно-миниращият молец развива три-четири поколения годишно. Зимува като какавида в почвата. Яйцата се снасят по долната страна на листата, близо до жилките. Една женска снася средно 50 яйца. Ембрионалното развитие продължава от 6 до 11-12 дни. Излюпените гъсеници пробиват хориона в мястото на прикрепването му за субстрата и навлизат в листата, без да се движат по повърхността. Входният отвор е закрит от хориона на яйцето. Гъсениците минират листата, като непосредствено под горния епидермис изгризват змиевидно извити ходове, които постепенно се разширяват. Дължината на мините, в които гъсениците са завършили развитието си, е от 2,7 до 5 cm. Екскрементите са разположени по средата на мината, като образуват една широка или две надлъжни линии. Изхранването на гъсениците продължава от 12 до 26 дни. След като завърши развитието си, гъсеницата прогризва сърцевиден отвор в разширената част на мината, спуска се по копринена нишка и какавидира в почвата, на дълбочина от 5 до 7 cm, в светлокафяв пашкул. Какавидният стадий продължава от 6 до 13 дни.

Поради сравнително големия брой поколения, неприятелят има възможност да се намножи значително. През втората половина на вегетационния период, върху листата се натрупват стари и нови мини от различни поколения. При силно нападение, върху един лист може да се наблюдават над 20-30 мини. Листата на силно нападнатите дървета пожълтяват и окапват още през август, а плодовете остават дребни и некачествени. Дървета изостават в развитието си, отслабват и залагат помалко плодни пъпки.

Крушовите насаждения, нападнати силно от обикновена крушова листна бълха и крушова дървеница се пръскат с инсектицид на база делтаметрин – Децис 100 ЕК (12,5 мл/дка), Метеор (90 мл/дка), Дека ЕК (50 мл/дка). Това пръскане е ефективно и срещу крушовия плодов червей.

Крушовата дървеница (*Stephanitis pyri* F.) е широко разпространен неприятел в цялата страна. Напада круша, ябълка, череша, вишна, слива, арония, роза и други овощни, както и някои декоративни дървесни и храстовидни видове (котонеастер, лигуструм и др.).

Неприятелят развива две поколения годишно, а при топла есен и частично трето. Зимува като възрастно насекомо под опадалите листа и напуканата кора. В началото на август се появяват възрастните от второто поколение. При повишаване на максималната денонощна температура над 20 ^{0}C те се разпълзяват по листата и започват да смучат сок от долната им страна. При храненето си дървениците постепенно я покриват с воднисти извержения, които се втвърдяват във вид на кафяви капки. Горната страна на листата придобива мозаичен (пъстър) вид, поради изсмукването на хлорофилни зърна, заедно с клетъчния сок. Първоначално петната са малко, но постепенно се увеличават и при силно нападение придобиват хлоротичен вид - пожълтяват частично или изцяло и може да опадат преждевременно. Ако са изложени на слънце процеса се ускорява значително, а повредените участъци придобиват бронзов оттенък. След копулацията женските снасят яйцата си по долната страна на листата, като ги втикват под наклон в паренхимната тъкан и ги залепват с лепкава течност, която се втвърдява на въздуха. Средната плодовитост е 170 яйца. Ларвите се излюпват след 20-25 дни и се хранят по същия начин от долната страна на листата.

При силно нападение от неприятеля листата не фотосинтезират нормално, пожълтяват изцяло и опадват преждевременно, плодовете остават дребни, а дърветата се изтощават и залагат помалко плодни пъпки за следващата година. Особено са чувствителни младите дръвчета и фиданките в разсадниците и новосъздадените градини, където не се води редовна РЗ.

Кестеновите дървета се пръскат срещу кестенов хоботник с Кораген 20 СК (18-30 мл/дка).

Кестеновият хоботник (*Curculio* (*Balaninus*) *elephas* Gyll.) е разпространен повсеместно. Поврежда културния кестен и дъба. Среща се по-масово в райони, в които има кестенови насаждения. Този вид хоботник развива едно поколение годишно. Зимува като ларва в почвата, която какавидира през юни.

Бръмбарите излизат на повърхността през юли. Хранят се като надупчват плодовете, но повредата няма икономическо значение. Яйцеснасянето започва чак през август-септември. С помощта на дългото си хоботче женските полагат в един плод от 1 до 20 яйца. Ембрионалното развитие продължава 2-3 седмици. Ларвите се хранят с вътрешността на плодовете, които червясват и се изпълват с екскременти, огризки и съблечени ларвни кожички.

След като завършат развитието си те прогризват кръгъл отвор, напускат плода и отиват в почвата. Там си приготвят землиста камерка, на дълбочина от 7 до 40 cm, но най-често около 15-25 cm, и остават в нея до юни-юли на следващата година.

В ягодовите насаждения

Ягодовите насаждения, нападнати от ягодов акар, се третират с някой от препаратите - Волиам Тарго 063 СК (80 мл/дка), Лаота, Бермектин, Валмек (15-100 мл/дка), Сяра ВГ (500-700 г/дка), Хелиосуфр С (150-750 мл/дка).

Ягодовият акар (*Tarsonemus pallidus* Banks. (*T. fragariae* Zimmerman)) е разпространен в много райони, където се отглеждат ягоди. Освен ягодата поврежда и много украсни растения – циклама, хризантема, бегония, петуния, гербер, здравец и др. Предпочита по-влажните райони. Неприятелят зимува като оплодена женска в повърхностния почвен слой, под растителните остатъци, в пазвите на листата и пъпките на ягодовите растения.

Растителнозащитни дейности при ягодите през юли

В зависимост от температурните условия едно поколение се развива от 15 до 65 дни. За една година неприятеля развива около 7 поколения, които се застъпват и при прибиране на реколтата, когато се достига максималната плътност, по нападнатите растения могат да се наблюдават всички стадии – яйца, ларви и възрастни. Неприятелят се намножава масово при сравнително по-

ниски температури (16-22 ^{o}C) и висока влажност (85-90%). От голямо значение е и наличието на млади листа с нежна консистенция. При по-високи температури и понижаване на влажността изпада в депресия.

Женските се заселват по долната страна на листата, най-често до нерватурата, където смучат сок и започват да снасят. Минималната температура за започване на снасянето е 13°C, а оптималната 16 - 18°C. Оптималната влажност е над 80%, а при влажност под 50% акарите загиват за 36 часа. Ембрионалното развитие продължава 10-15 дни.

Новоизлюпените ларви също смучат сок, като по това време са най-опасни. Повредените листа остават дребни и деформирани, пожълтяват и из-

съхват при сухо време или загниват при влажно. Неприятелят има предпочитания към младите листа с нежна консистенция. Понякога той остава скрит в розетката на растенията и вреди само там. Израсналите листа са повредени, но по тях не могат да се открият акари, което затруднява навременното установяване на причинителя. Симптомите наподобяват повреди от стъблени нематоди и някои вирусни болести. В зависимост от степента на нападение посевите могат да намалят добива си от 20 до 70-80%. Получените плодове са със занижено качество – дребни и с ниско съдържание на захари, а при много силно нападение може да изсъхнат. Издребняването на листата води до намаляване на хранителните вещества в коренището и до слабо залагане на пъпки за следващата година.

Прави се преглед на ягодовия разсад, предназначен за засаждане през август. При констатиране на ягодов акар и други неприятели се извършва обеззаразяването му.

В касисовите насаждения

Насажденията, нападнати от касисова педомерка, се пръскат с контактни инсектициди от всички групи. Може да използвате един от препаратите - Децис 100 ЕК (12,25 мл/дка), Кораген 20 СК (30 мл/дка), Суми Алфа 5 ЕК (0,03%), Карате Зеон 5 СК (15 мл/дка).

Възрастно на касисова педомерка (Abraxas grossulariata L.)

Касисовата педомерка (*Abraxas grossulariata* L.) е разпространена в цялата страна. Напада предимно растения от род Ribes. Гъсеницата е намирана и по костилковите овощни култури, махалебката и песъкинята.

Неприятелят развива едно поколение годишно. Зимува като недоизхранена гъсеница от пета (последна) възраст под растителните остатъци, бучки пръст, камъни и др.

Пеперудите се появяват в средата на май и летят до юли, но в някои по-високопланиниски райони летежът може да започне през юни и да продължи до август. Летежът съвпада с формирането и узряването на плодовете. Пеперудите са активни нощем и при изгрев слънце. Женските снасят яйцата си на неголеми групи (по 10-15), по долната страна на листата. Средната плодовитост е 200-300 яйца. Ембрионалното развитие е от 12 до 20 дни.

Младите гъсеници са зеленикави и се хранят по листата, като правят едва забележими отвори. При стръскване се спускат по копринена нишка и се укриват под растителните остатъци. Преди настъпване на листопада гъсениците се омотават с копринени нишки и падат на земята, заедно с окапващите листа, където презимуват.

В лозовите насаждения

При размножаване на акари, при надвишаване на прагът на икономическа вредност, срещу яйцата и младите ларви се използват хормонални акарициди, като Нисоран 10 ВП (75 г/дка). При подвижни форми (ларви, нимфи и възрастни) могат да се използват контактни акарициди – Данитрон 5 СК (100 мл/дка), Ширудо (25 г/дка), Лимоцид (200 мл/дка), Прев-Голд (80-400 мл/дка), Тиовит джет 80ВГ (2000 г/дка).

При чести превалявания, вероятно първото и третото десетдневие на месеца, се следи за наличие на мана и сиво гниене.

Срещу мана, след спорообразуване на патогенът, се третира се с един от препаратите - Куадрис 25 СК – 0,075 – 0,1 %, Ридомил Голд Комби 45 ВГ – 200 г/дка, Ридомил Голд Р ВГ – 500 г/дка, Ридомил Голд СЛ – 20 мл/дка. Серенада АСО също е вариант, но действа по-слабо от системните посочени фунгициди. Преди дъжд, тъй като посочените фунгициди не са системни, може да използвате някой меден препарат - 1 % бордолезов– 180 - 300 г/дка разтвор, Фунгуран ОН 50 ВП – 150 - 250 г/дка, Шампион ВП - 0,3 %, Капър Кий– 180 - 300 г/дка.

ISSN 2815-522X

Срещу сиво гниене се третира с някои от препаратите – Суич 62.5 ВГ (100г/дка), Фолпан 80 ВДГ (0,15 %) или друг препарат с активно вещество фолпет. От биофунгицидите се препоръчват Поливерсум (50-100 г/дка) и Серенада Асо СК (400 мл/дка).

Обследват се лозовите вкоренилища за наличие на мана, брашнеста мана и акари – най-вече червен овощен акар.

Срещу брашнеста мана може да третирате с един от следните препарати - контактни фунгициди – Акоидал ВГ – 0,25 %, Азумо 80 ВГ – 400 г/дка, Кумулус – 0,2-0,5 %, Солфо 80 ВГ – 400 г/дка, системни – Флинт Макс 75 ВГ – 0,016 %, Фоликур 250 ЕВ – 0,04 %, Кустодия 320 СК – 75 мл/дка, Динали 090 ДК – 50-65 мл/дка, Домарк 10 ЕК – 25-30 мл/дка, Династи 25 ЕВ – 40 мл/дка, Луна Експирианс – 12-40 мл/дка, Синстар – 70-80 мл/дка.